

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Rev. Patr. Joannis Laurentii Berti, Ord. Eremit. S.
Augustini, Theologia Historico-Dogmatico-Scholastica,
Seu Libri, De Theologicis Disciplinis**

Berti, Giovanni Lorenzo

1750

Caput IX. Sequitur quæstio de præsenti statu Animarum sanctorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83620](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-83620)

dicta singulis argumenti partibus applicare. Ad primum nego consequiam, non enim versu 4. describitur judicium facientium post resurrectionem sanctorum Martyrum, cum nulla haec tenus memorata sit resurrectio, & omnes simul tam boni, quam mali praesentari debant ante tribunal Christi, illis dexterae occupantibus, & his sinistram; ut aperte narratur Matth. xxv., & 2. ad Corinth. 5. Ad 2. nego nomine Resurrectionis prima intelligendam esse corporum reviviscentiam, non animae beatitudinem. Ad tertium dico post universalem resurrectionem consecutram esse gloriam consummatam ac plenam, & vestiendos electos duplice sola, beatitudine nimirum animae & corporis, quam ii sola anima nunc Deo fruantur. Ad 4. nego Sacerdotes eos tantum dici, qui juxta legem Moysis imolant hostias, & cruenta peragunt sacrificia: nam de omnibus praedestinatis legitur Apocalyp. 1. 6. *Et fecit nos regnum, & Sacerdotes Deo, & patri suo.*

Hactenus dicta vera sunt, & apud Sacrarum literarum interpres vulgarissima. Grotius Apocalypsim nova quadam, & ingeniosa methodo expavit. Ait Sanctos regnare cum Christo per dona sanationum, quae conspicuntur apud ipsorum Mémorias, & per honores, quem illis Ecclesiae palam habuerunt. Ante tempora autem Constantini neque tutum erat ad martyrum monumenta concurrere, & vigente Paganismo, metui debebat ne honores martyrum à Paganis in superstitionis suæ defensionem abriperentur. Constantinus pro Christianismi libertate edictum

15.
Expositio
Apocalypsis
Grotii.

vulgavit anno ccxi. Mille post annis orta est Domus Ottomanica; quam condidit Othmen Ciliciæ praefectus, qui primam imperii sedem, occupata Bythinia, posuit circa annum 1302. Quoniam vero Ottomani in Asiam, & Græciam Mahometis invexerunt impietatem, & inde mala innumera & Ecclesiæ & religioni evenerut; dicitur quod consummatis mille annis solvendus erat satanas, & seducturus gentes terræ, Gog, & Magog. Quo nomine designatas ait Asiam, & Siriam, ubi Domus Ottomanica cœpit primum dominari. De ea consequenter dictum est, quod debebat circuiri castra Sanctorum, & civitatem dilectam; quoniam in ejus dictione inclusæ sunt omnes septem Ecclesiæ, quibus conscripta est Apocalypsis; & tenet nedum civitatem Jerusalēm, sed & Constantinopolim, quam *novan* *Sion* appellant Græci. Hanc debellavit, fecitque Imperii Turcici sedem Mahomet II. Ottomanicæ stirpis princeps, anno 1453. Igitur juxta Grotium vere regnum Martyrum mille annorum spatio duravit, quod modo inter eos coarctatum est, qui illorum servant religiosissimum cultum. Ita hæc dicta sunt, ut nullatenus à priori Patrum explicazione sit recedendum. Dignus est tamen mihi viſus Grotius, ut illius quoque interpretationem adferrem & propter literalem sensum, cui Catholicorum sententia non omnino repugnat, & propter egregium de cultu Martyrum testimonium; in gratiam solummodo Novatorum, qui hominem pluris faciunt, quam Romanæ Communionis Interpretes universos.

CAPUT IX.

Sequitur quæstio de præsenti statu Animarum sanctorum.

S U M M A R I U M.

8. Usque ad gnum tam ex Scriptura, & sanctis Patribus, quam ratione efficaciter probatur, Dei visionem, & gloriam animabus corporibus exutis nec ad minimum tem-
- pus differri, si nullâ conspersâ sint macula.
9. Et seqq. varia adversariorum argumenta afferuntur & solvuntur.

De statu ani-
marum San-
ctorum.

ALTER autem error à Milleniariorum fabulis, ut diximus, longe diversus, & quo implicatos novimus nonnullos priorum seculorum Patres, erat, quem sequenti explodimus assertione.

I. PROPOSITIO: Nec ad minimum tempus exutis corporibus animabus Dei visio & gloria differtur, si nulla conspersa sint macula.

Hanc definitionem Fidei, de qua ex-
probatur 1. Probatum est Decretum Benedicti XII. in Extra-
vaganti Benedictus Deus, Florentini Con-
cilii Sess. ultim. in Decreto unionis, & Tridentini Sess. xxv. Scripturis, Pa-
tribus, ac rationibus comprobamus.
Scripturarum quidem momenta sunt. Ps. 126. *Cum dederit dilectis suis somnum, ecce hereditas Domini.* Nam dormire ac so-
mnium capere corporalem mortem signi-
ficat

ficit passim, sed apud Psalmistam frequentissime, in 111. 6. 1v. 9. LXXV. 6. &c. Eccles. XI. 28. Facile est coram Deo in die obitus retribuere unicuique secundum vias suas. Retribuere est bonus, malisve dare quod æquum est. Consonat Ecclesiastico illud vulgatissimum:

Pascitur in vivis livor; post fata
quiescit.
Tunc suus ex merito quemque tue-
tur bonos.

Probatur ex Rursus 2. ad Corinth. v. 1. Scimus enim, SS. Scriptura. quoniam si terrestris domus nostra būjus habitationis dissolvatur, quod ædificationem ex Deo habemus domum non manu-factam, eternam in cælis. Nam & in hoc ingemiscimus, habitationem nostram, quæ de cælo est superindui cupientes: & v. 8. Audemus autem, & bonam voluntatem habemus magis peregrinari à corpore, & præsentes esse ad Dominum. Item ad Philipp. 1. 23. Cavarior antem in dñobus desiderium habens dissolvi & esse cum Christo, multo magis melius: permanere autem in carne necessarium propter vos. Dissolvi animæ de corpo-reo carcere notat discessum: & græce habetur ἀνάστασι, quod proprie est redire, nempe ad Deum, de quo Eccles. XII. 7. Revertatur pulvis in terram suam, unde erat, & spiritus redeat ad Deum, qui dedit illum. Actorum quoque 7. Stephanus Intendens in cælum vidit gloriam Dei. Et in divino officio addit Ecclesia: Vedit & introivit. Demum in Apocalypsi VII. 9. & 15. dicitur Sanctos amicos stolis albis stare ante thronum, & in conspectu agni; non procul sed prope & juxta, quod in Græcis demonstrat propositio Epi cum genitivo, quæ etiam idem est ac super. Et cap. XIV. 13. Opera enim illorum sequuntur illos. Habet hic Vulgata Amodo, Graci, πάτερ, quod valet, Jam nunc, hoc ipso tempore requiescant, quoniam merces illos consequitur. Ita per metonymiam opera & virtutes dicuntur iustos persequi, & anteire, quod donetur corona, si merita decedentium præant. Addunt nonnulli verba Christi ad latronem: Hodie tecum eris in Paradiso. Ea satis ambigua demonstrat Petavius lib. VI. cap. 14. & Juenin. dissert. IV. art. 2. Paradisus equidem generale est nomen, ubi feliciter vivitur; neque hinc definire possumus, ubi nam recepta fuerit latronis anima, an in cælis, an in sinu Abraham, an in aliquo alio receptaculo voluptatis. Hoc tamen loco utiatur ad rem nostram e-

ruditi Theologi, Estius, Habert, Tourney, Gotti, Henno, alii. Ego me-dium incedo iter, & cum Petavio arbitror incertum esse, quo loco statim post mortem latronis anima fuerit recepta, cum aliis puto ex tunc fuisse beatam, & consortem regni, quod petierat dicens: Memento mei, Domine, dum veneris in regnum tuum. Cum enim Deus ubique sit, nullum dubium est, quin Paradisi felicitas habeatur, ubi cumque se videndum exhibeat. Vide Bellarminum lib. I. De Sanct. Beatitud. cap. 3. & Jansenium, ac Maldonatum in cap. 23. Lucæ. Ex præmissis autem Sanctorum Bibliorum testimoniis argumentatio ista confutat: Statim ad dormiunt justi, & illorum domus corporæ dissolvuntur, sunt præsentes ad Dominum, redeunt ad Creatorem suum, aperiuntur eis cæli, ingrediuntur illuc, consequuntur suorum operum merces, & retributio laborum: Hæc omnia Dei visionem, & sempiternam præferunt beatitudinem: Ergo Justorum animæ statim post mortem vident Deum, optatissimamque beatitudinem adipiscuntur.

Accedit perpetua Sanctorum Patrum traditio. Primo enī Ecclesia sæculo, Prochatur 2. ex quo nullum hæretici pro sua poterunt sententia proferre, Hermas anti-quissimus Scriptor in vulgatissimo Pastoris Operè, quod ut Canonicum divi-numque veteres nonnulli laudarunt, lib. 3. similit. 8. docet omnes, qui pie obeunt, pœnitentibus exceptis, jam in cælis coronari, ut videre potes Tom. I. PP. Apostolic. Cotelerii. Clemens in Epist. ad Corinth. quam sine dubio genuinam scribit & Clericus ad annum LXIX. 6. de Petro ait: Martyr effectus discessit ad debitum gloria locum. Ignatius, cuius Epistolas editas ab Isacio Vossio omnes recipiunt, & contra Dalaëum defendunt Dupin, Alexander, & Armachanus, ad Roman. scribit: Sinite me ferarum ecam fieri, per quas licet Deum adipisci. Sinite me purum lumen baurire, &c. Occubuit autem Ignatius anno CVII.

Altero quoque sæculo, si Papiam ex-cipias, de quo recole dicta superiori capite, & Justinum, qui hac in parte alternavit, diserte veritatem Catholicam tradiderunt Polycarpus Epist. ad Phil., & Ecclesia ejus Smyrnensis apud Eusebium lib. IV. H. Eccl. cap. 15. ubi de beatissimo Antifite ait: Per tolleran-tiam deviō injūrio præside, immorta-litatis corona recepta, cum omnibus Apo-stolis omnibusque iustis exultans Deum glori-

glorificat. De Cajo Romanæ Ecclesiæ presbytero dictum est supra. Extat in Apologia Athenagoræ apertissimum hujus traditionis argumentum, videlicet: *Persuasi sumus, nos hac mortali defunctos vita, alteram hac terrestri longe meliorem esse vieturos, ut apud Deum, & cum ipso simus.* In vetustissimis quoque Act. S. Symphorose apud doctissimum Ruinart p. 20. ita Martyr sanctissima de viro suo Getulio, & Amantio fratre compellayit Hadrianum: *Elegereunt enim magis decollari quidem vinci, passi mortem, quæ pro nomine Christi suscepta inter homines terrenos quidem ignorantiam eis peperit temporalem, inter angelos vero decus & gloriam sempiternam: inter quos nunc gradientes & tropæa passionum suarum dantes cum aeterno rege vita aeterna fruuntur in celis.* Passa est anno Christi 120. Lucius Martyr, qui pro Christi nomine sanguinem fudit anno 162. dum ad supplicium duceretur, ait: *Se Urbicio magnam gratiam debere, quippe qui bujusmodi malis Dominis liberatus ad optimum patrem, regemque esset migraturus.* Solus ergo Justinus in hac questione fluctuare videtur: sed in Dialogo cum Tryphonie fatetur contra se stare multos: *Qui puræ, piæque Christianorum sunt sententia.* Ubi contra omnium exemplarium fidem novi Chiliae particulam negantem inseruerunt. Enim vero cum quisisset Trypho, an profiterentur Christiani instauratum iiri Jerosolymam, ibique Christianos una cum Judæis ac Prosclytis beatam vitam ducturos, *Fassus sum, inquit, & prius me & plures alios hoc sentire, quemadmodum etiam vos omnes scitis futurum: sed multos, qui puræ piæque sunt Christianorum sententiae addideli, hoc non agnoscere tibi significavi.* Neque obstat, quod in priori parte Dialogi nihil tale reperiatur, nam pag. 300. postquam dixit Iesum suscitatum a mortuis, sequuntur verba, quæ cum superioribus minime connexa sunt, & lacunam ibidem docti viri observarunt, etiam Grabiuss in Spicilegio PP. saeculi II. & Joannes Clericus in Historia duorum saecul. ad annum cxi. n. xviiii. Nec pariter obest, quæ Justinus subjicit: *Se, & si qui rectæ per omnia sententia Christiani sunt, & carnis resurrectionem futuram nosse, & mille annis in instaurata, exornata & aucta Jerusalem pro vieturos.* Hic enim invehitur in Gnosticos, qui Christiani vocabantur, sed corporum negabant resurrectionem. Ex quibus colligere juvat & Justinum nimis fuisse liberalem Tryphoni dando Chri-

stum venturum, ut regnet in instaurata Jerusalem, & sincere oppositam multorum Christianorum traditionem sateri.

Ex tertio saeculo numerantur à Novatoribus Tertullianus & Irenæus: at Apostolicæ Traditionis assertores habemus Clementem Alexandrinum lib. v. Stromatum, Dionysium Alexandrinum, qui scripsit adversus Irenæum & Nepotem Aegypti Episcopum, Origenem lib. 2. Periarchon, in 6. contra Celsum, & Hom. v. in diversos, Methodium martyrem, & alios, presertim Beatissimum Cyprianum. Qui in exhortatione martyrii cap. ultimo: *Quanta est, inquit, & quanta securitas exire hinc lœtum, exire inter pressuras & angustias gloriosum, claudere in momento oculos, quibus homines videbantur, & mundus, & aperire eos statim, ut Deus videatur, & Christus?* Tam feliciter migrandi quanta velocitas? Terris repente subtraberis, ut in regnis cœlestibus reponaris. Similia repetit in lib. de immortalitate Animæ, & alibi. Hortatur etiam Moysem, & Maximum Epist. xv. alias xxxvii. his verbis: *Beati satis, qui ex vobis per hac gloriarum vestigia commeantes jam de saeculo recesserunt, confectoque itinere virtutis ac fidei ad complexum, & osculum Domini, Domino ipso gaudente, venerunt.* Irenæum itaque Milleniorum imbutum errore fatemur cum doctissimo Petavio lib. vii. cap. xiv. Natali Alex. saeculi 2. dissert. vii. aliisque ingenuis Scriptoribus. At Irenæus lib. v. adversus haereses cap. ult. non diffidetur esse plures, qui Sanctorum animas statim ab hominis morte in celos recipi contendenter. Neque obstat, quod hi, auctore Irenæo, *Supergreditur ordinem promotionis justorum;* nec enim haeticam putat istam esse sententiam, sed in aliquo tantum cum Gnosticis conspirare, ut supra diximus de Justino. Estius in iv. sentent. Dist. 45. §. 3. laudat pro sententia nostra Irenæum lib. i. contra haeres. cap. 2. & §. 4. responderet ad ea quæ in contrarium objiciuntur, sed Irenæus satis aperit mentem suam lib. v. cap. 5. ubi affirmat Justorum animas recipi quidem in Paradisum post mortem, sed hunc non alium esse, quam illum, in quo Deus ab initio posuit hominem, quem plasmavit: illuc translatos Justos, illuc Paulum aportatum, ibi suscepitam Latronis animam, ibi manere Sanctorum animas usque ad consummationem coauspicientes incorruptelam. Quapropter justos translatos in celum revera non existimat Irenæus.

R. P. Berti Theol. Tom. I.

X

Pof.

5.
Justinus, ac
Tertullianus
concordan-
tur.

Possumus tamen hunc, aliosque omnes etiam Justinum, ac Tertullianum, qui tamen libros de Anima scripsit jam Montatista, ad aliquam concordiam cum ceteris revocare. Etenim Patres illi, qui Sanctorum animas ad inferos dicunt descendere, qui recipi in Paradisum terrestrem, qui in loco invisibili quiescere putant, non eas in aliquem pccnarum locum abscindunt, neque aperte negant apud Deum, qui ubique est, vivere, & æterna gaudia degustare. Quapropter de statu dissentire non videntur, tametsi minimè convenienter de loco. Hæc conciliaturæ ratio non fugit sapientes viros, ut dicimus infra disputantes de mente Augustini. Hanc nedum amplectitur, sed etiam erudite propugnant Joannes Vossius disput. vi. de statu animalium, quæst. 2. Errat tamen fortasse Vossius, dum scribit idem sentire Calvinum, quod lib. iv. institut. cap. xxv. commate vi. statuat certò animas Deo vivere, & nihil definitum esse de loco. Nam lib. 111. ejusdem Operis cap. xxv. pag. 365. Calvinus ait: *Stultum ac temerarium esse inquirere, quo in loco sint anime justorum, & an gloria fruantur, nec ne. Interen cum scriptura ubique jubeat pendere ab expectatione adventus Christi, & gloria coronam eousque differat, contenti sinus bis finibus divinitus nobis praescriptas: animas prorum militiae labore perfundas in beatam quietem confedere, ubi cum felici latitia fruitionem promissæ gloriae expectant.* Ergo Calvinus non ita credit Justorum animas vivere, ut Dei visionem, & gaudia sempiterna possideant. Porro, si animabus Sanctorum adversarii gloriosam concederent beatitudinem; *Non essemus, inquit Bellarminus lib. 1. de Beatit. SS. c. 6. multum solliciti de Cœlo illo corporeo.* Sed redeo ad institutum.

6.
à 4. Sæculo.

A quarto sæculo, si Lactantium excepitis virum quidem Grammaticum ac Rhetorem eloquentissimum, non autem Theologicis doctrinis valde eruditum, ejusque generis paucissimos; omnes in hanc nostram positionem conspiraverunt. Docet id Athanasius, qui in vita Antonii narrat Ammonis Monachi animam visam in Cœlum deferri. D. Basilius orat. de Gordio Martyre; *Erat enim affectus, inquit, non ut qui in literis manus decenturus esset, sed velut Angelorum manibus se ipsum commissurus, qui statim ipsum recens mactatum, assumptum ad beatam vitam translaturi essent.* Lege & orat. in 40. Martyres, & de laudibus Julithæ. Gregorius Ny-

senus orat. funebri in Pulcheriam filiolam Theodosii: *Si à te, ait, puella migravit, attamen ad Dominum recurrit. Tibi oculum clausit: verum semipaterno lumini aperuit. A tua mensa discessit, sed ad Angelicam adjuncta est. Hinc est avulsa planta: verum in Paradiſo consita est. Purpuræ florem exiit: at cælestis regni amictum induit.* Vide & orationem 2. in xl. Martyres. Nazianzenus pariter orat. xx. precatur Basilium, ut sese post obitum excipiat, & simul Beatam Trinitatem valeant contemplari. Clarius Sanctorum beatitatem indicat x1. orat. in Gorgoniam sororem suam, & in x. quam scripsit in fratrem Caſarium. Chrysostomus in posteriorem Epistolam ad Corinth. ait: *Beati, & ter Beati qui illis bonis fruuntur, &c. & in orat. de S. Philogonio: Hinc abiens, & Civitatem suam relinquens, in alteram, qua est Dei, Civitatem ascendit, & hanc Ecclesiam deserens in illam conscriptus est: qua est primogenitorum descriptorum in Cœlis, & festis ipsis relictis ad celebrem Angelorum conventum translatus est.* Prætermitto S. Ephrem, Hieronymum lib. contra Vigilantium, & Epist. ad Marcellum, Cyriillum Alexandrinum in lib. ad Reginas, Monologium Græcorum, hymnos Prudentii, & quotquot in Thesauro Cocci, & apud Controversiarum Fidei Tractatores, collectos invenias.

Jam vero ex dictis istud promittur argumentum. Illud certa fide tenendum est, ut commonet Vincentius Lirienensis n. 2. & Aug. lib. 2. de Baptismo cap. 7. quod per universam custoditur Ecclesiæ, & semper, ubique, & ab omnibus traditum est; quamquam unus, vel alter extiterit aut imperitus, aut ingenii pertenuis, aut imbutis erroribus, qui in adversantem sententiam declinaverit, & maximè, si & hic doctrinam oppositam puram & catholicam fateatur. At ab exordio nascentis Ecclesiæ ad hæc tempora omnes Ecclesiæ Patres tradiderunt, Beatorum animas Deo vivere, & Majestatis divinæ lumine colustrari, & qui ejusmodi traditioni adversantur, iudicio præclarissimorum virorum, sive homines exigui ingenii fuerunt, ut Papias; sive sola profana eruditione, & literarum cultura celebres, ut Lactantius; sive nullatenus ausi sunt opinioni detrahere contrariorum, ut Justinus & Irenaeus: Ergo quod animæ justorum certamine expleto coronatae perpetua felicitate triumphant, erit certa, inconcussa, & firmissima fide tenendum.

Deni-

7. Probat ex
communi
observatione
Ecclesiæ.

8.
Probatur
ultimo ra-
tione.

Denique probatur ratione. Ac pri-
mò: Impiorum animæ post mortem ad
inferna descendunt, ibique maxima tor-
quentur poena; id enim catholica tenet
fides, & probat exemplum divitis Evan-
gelici Lucae xvi. Atqui Deus non mi-
nus ad puniendum, quam ad præmian-
dum pronus est, imò misericordia ejus
superexaltat judicium, tantumquered-
dendæ mercedis suam obstringitur le-
ge, ut Joeli ultimo dicat: *Cito veloci-
ter reddam vicissitudinem vobis.* Si ergo
statim post mortem punit, statim post
mortem reddit proculdubio coronam.
Deinde: Pium ac sanctum desiderium
quod à superna charitate excitatur, &
indies augetur exercitamento virtutum,
non est dicendum inane, & à proprio
fine alienum. Tale desiderium habent
justi, dum vivunt, ut coronam immar-
censibilis gloriae percipient, dicentes
cum Apostolo 1. ad Philipp. *Desiderium
habemus dissipari, & esse cum Christo,*
atque ab hac lacrymarum valle in cœ-
lestem Jerusalem transserri ardentissime
cupiant. Ergo inane ac frustraneum cre-
dendum non est desiderium hujusmodi.
Postremo si ad extremum Judicium singu-
lis reservetur corona, quænam erit
melior conditio Fidelium post Christum
passum, præ veteribus Patribus, qui in
sinu Abraham usque ad redemptionis
tempora detinebantur? Quid præstitit
his descensus Christi, si de tenebris, ubi
tanquam in refrigerii loco morabantur,
eos non evocavit ad lucem? Cur olim
expetebatur temporum plenitudo, ut
Deus servili inditus conditione plebis
sue relaxaret facinora, cœlestis Jerusal-
alem construeret ædifica? Quare post
Christi mortem, Martyrum obitus nata-
lis dies appellatur, solemniisque ritu pre-
cibus, hymnis, & universa Ecclesiæ
colitur plausu, & lætitia? Verum hæc
non est opus longa oratione suadere.

SATISFIT ADVERSANTIS SENTENTIAE
ARGUMENTIS.

9.
Objecatio I.

His argumentis adversarii ducuntur.
1. Matth. xx. v. 8. legitur: *Cum sero
factum esset, dicit Dominus vineæ procu-
ratori suo: Voca operarios, & redde il-
lis mercedem, incipiens à novissimis us-
que ad primos.* Ergo sub vesperam, id-
est, in fine mundi, merces unicuique
tribuitur.

Solutio

Communis responsio est, per ea ver-
ba, *Cum sero esset*, non finem mundi,
sed terminum vitæ designari, vel si ad
extrema mundi referantur, accipienda
esse de beatitudine completa, & cor-

R. P. Berti Theol. Tom. I.

porum simul & animæ glorificatione.
Possimus tamen parabolam non incon-
grue intelligere de Ecclesia, quam vi-
neam & regnum Dei vocari supra mon-
nui. Ad Ecclesiam suam quosdam vo-
cavit Deus primo mane, idest ab exor-
dio mundi per legem naturæ: quosdam
circa horam tertiam, & media mundi
ætate per legem Moysis; quosdam de-
nique *Cum sero esset*, & finis legis, cap-
tivitatis, & culpe, per legem Evan-
gelicam. Hinc de primis ac secundis
dicitur quod *Convenit ex denario diur-
no, & præstitutam mercedem spon-
dit: quoniam sub dispensatione federis
Sinaïci merces proposita erat definita,*
ac sensibus obvia, nempe naturalium
bonorum affluentia, longæva vita, &
terrae Chanaan possessio. Nil tale di-
ctum ultimis: quoniam merces in lege
Evangelica repromissa talis est, quam
nec oculus vidit, nec auris audivit. Qui
primi hanc amplexisunt, fuerunt Gen-
tiles, legi Moysis non addicti, neque
ullam habentes repromissionem; ideo
que responderunt Patrifamilias: *Nemo
nos conductit.* Neque inusitatum est
comparationibus hujus generis vocatio-
nem gentium, & regnum Dei designa-
ri. Hæc mea sententia est. Propterea
nego consequentiam. Scopus enim
parabolæ est, Gentiles ultimo ad fidem,
& Ecclesiam adscitos, non minorem
accepturos mercedem, quam Judæi,
qui Deo cultum exhibuerunt sub servi-
tute legis, & in eorum comparatione por-
taverunt *Pondus diei & astus.* Atque
hæc merces dicitur rependi sub vespe-
ram, quia neque vigente priori lege,
neque durante Mosaica, sed tantum in
postrema, idest, post institutionem E-
vangelii, referatum fuit cælum. Posset
quoque parabola interpretari de variis
iustorum generibus: quorum aliqui ab
ineunte ætate Deo servierunt, aliqui in
vitæ decursu severius vitae amplexi sunt
institutum, aliqui jam senecte confecti re-
sipsentes prioris vita rationem deplo-
rant: qui tamen si in pari charitatis per-
fectione decadant, singuli denarium,
idemque præmium à Deo remunerato-
re recipient.

Alter locus promittit ex eodem Matth.
cap. xxv. v. 34. *Tunc dicet Rex his, qui
à dextris ejus erunt: Venite benedicti
Patris mei, possidete paratum vobis re-
gnum à constitutione mundi.* Ergo ele-
cti ante Judicis adventum Regnum non
possident.

Sed hæc verba non animabus separa-
tis, sed in corpore viventibus dicen-
tur: unde distinguo cons. Regnum non
possit.

X 2

possident degentes in corpore, & completa beatitudine concedo: gloriose anima sola, & nondum consummata felicitate, nego. Neque alium esse Evangelicorum verborum sensum constat ex sequentibus. Impii enim proculdubio cruciantur in gehenna, & tamen resuscitatis dicetur: *Dicendite a me maledicti in ignem aeternum.*

III.
Objecatio 3. Tercio objicitur celebre testimonium Pauli ad Hebræos xi. 39. ubi de Sanctis veteris legis ait: *Hi omnes testimonio fidei probati, non acceperunt recompensationem: Deo pro nobis melius aliquid providente, ut non sine nobis consumarentur.* Duo ibi affirmat Apostolus, unum, veteres Patriarchas non habuisse recompensationem; alterum, non esse felicitate sempiterna donandos sine nobis. Omnes ergo uno, eodemque tempore debent Iusti in cælestem patriam assimi-

Solutio,

Respondeo Paulum ibidem commendare virtutem fidei, & veterum Sanctorum exemplo nos ad patientiam hortari. Veterum autem Patriarcharum duas veluti classes distinguit, unam eorum qui, ut ait v. 33. *Adeoti sunt recompensationem, aliam illorum, qui ut scribit v. 39. Recompensationem non acceperunt.* Qui recompensationem adepti sunt, ut ibidem ait Apostolus, sunt Gedeon, David, Samuel, Barac, Jephé, Samson, & Prophetæ. Qui recompensationem non acceperunt, sunt omnes testimonio fidei probati, quos memoraverat, Abel, Henoch, Noe, Abraham, Jacob, Joseph, Moysés, aliique experti ludibria, verbera, vincula, & carceres. Ex tanta ergo nube testimoniū, id est qui sperandarum substantiarum nobis exhibuerunt promissionem, hortatur Paulus, ut nos per patientiam curramus ad propositum nobis certamen. Nego itaque consequentiam, non enim Apostolus per recompensationem intelligit cælestem gloriam, sed solum possessionem terræ Chanaan, primis quidem Patriarchis recompensam, sed datam eorum posteris. Alias si recompensationis nomine intelligit gloriam conferendam post diem iudicii, quare de Davide, Samuele, certisque habitatoribus Chanaan, dixit, *Adeoti sunt recompensiones?* At inquit Paulus, *Ne sine nobis consumarentur.* Utique non fuerunt sine nobis, & ante Christi redemtionem participes aeternorum bonorum, pro quibus fide certarunt, & non erunt sine nobis, & ante Christi iudicium donandi immortalitate corporis, pro qua lapidati sunt, sceti sunt, tentati sunt, in occisione gla-

dii mortui sunt. Recte ideo ait S. Paulus: *Deo pro nobis melius aliquid providente: non solum more humano, & quia censentur honoratores qui expectant, quam qui expectant, veluti in conviviis, ut exponit Chrysostomus; verum etiam quia ad tolerantiam passionum præter fidem & rerum sperandarum substantiam, datum est nobis exemplum Christi, uberior gratia, neque oportet ut alios expectemus ad habendum recompensationem, quemadmodum Patriarchæ nos expectarunt.* Alioquin si in novo quoque testamento expectanda est retributio, quomodo verum erit, nobis melius Deum providisse? Si officias verba Apostoli dicentis ibidem v. 16. *Nunc autem meliorem appetunt, id est cælestem, patriam;* dico particulam nunc referri ad tempus, quo vivebant in terra, & tenere locum adversativæ; vel illativæ, ut animadverterunt Theologi: quorum responsionem confirmant verba praecedentia: *Confites quia peregrini & hospites sunt super terram. Qui enim hæc dicunt, significant se patriam inquirere.* Nunc oppositionis est supra cap. ix. v. 26. & praesens pro præterito, hoc eodem capite v. 14. & 16. quorum collatione sensus Apostoli satis redditus manifestus.

Opp. 4. In 2. ad Timoth. iv. 8. ait Apostolus: *Reposita est mihi corona iustitiae, quam reddet mihi Dominus in illo die iustus Judex.* Corona iustitiae est gloria cælorum: Ergo cælorum gloria confertur tantum in die illa, id est, in die judicii finalis.

Quidam respondent diem illam, de qua Apostolus, esse diem resolutionis corporis, ac mortis, quam instare ac prope esse, ait ibidem v. 6. Sed quia illam diem ubique Apostolus appellat diem iudicii, ut in hac eadem Epist. cap. i. v. 12. *Potens est depositum meum servare,* id est corpus custodire, in illum dicim, & 2. ad Thessalon. cap. i. v. 10. ideo respondeo, Corona vocabulo perfectam beatitudinem corporis & animæ significari, & solemnum publicam assumptionem. Sic dicimus potitos regno, nondum tamen corona circumdatos, qui tametsi vere principiantur, non referunt spectante universo senatu, ac plaudente populo, regium diadema.

Rufus obiciunt. In 1. ad Corinth. cap. xv. 16. haec leguntur: *Si mortui non resurgent, neque Christus resurrexit. Quod si Christus non resurrexit, vana est fides vestra, abduc enim eftis in peccatis vestris; Ergo & qui dormierunt in Christo perierunt.* Rejicienda est igitur

Opposito 4.

Solutio,

13.

Objecatio 5.

tur ad resurrectionis tempus omnis fides nostra, omnis spes.

Solutio. At futilis sane illatio. Apostoli, ut evincerent verum esse Christi dogma, hoc præcipue usi sunt arguento, quod si falsa docuisset, non resurrexisset a mortuis. Hinc prædicta omnia consecutaria necesse est evenire: Si non resurrexit, falsa nos docuit: si falsa nos docuit, falsa est fides nostra: si falsa fides nostra, nondum a peccatis redempti sumus: si nondum a peccatis redempti sumus & fallax est fides nostra, perierunt qui dormierunt in Christo, uti Stephanus qui causa Evangelii lapidibus obrutus est. Econtra si Christus resurrexit, & veram fidem nos docuit; certissima spes manet, ut per ipsum justificati resurgamus & nos, & seminato corpore animali resurgat corpus spiritale, & corruptibile hoc induat incorruptionem. Patens est sola lectione Paulinæ Epistolæ sensus.

Objecio 6. Arguitur 6. 1. Joannis III. v. 2. legitur *Scimus quoniam cum apparuerit, similes ei erimus; quoniam videbimus eum sicuti est.* Non ergo videtur, antequam appareat, & veniat judicaturus vivos ac mortuos.

Solutio. Duplex est horum verborum significatio. Prima literalis ac plana: Nondum apparuit quod erimus, id est, quomodo futuri sumus in meliore illo saeculo, cuius in eo, qui sanctificat nos, spem habemus. Sed si apparuerit, tunc erit, quando similes ei erimus non sanctitate tantum, sed & beatitudinis aeternitate. Juxta hunc sensum nego consequiam; quandoquidem ea verba *Cum apparuerit* referenda sunt ad præcedentia, *Nondum apparuit quid erimus:* & de Christi adventu nec verbum quidem hoc loco. Altera est, *Cum apparuerit Christus*, & hac explicacione admissa, dico quod similes ei erimus corpore & anima, juxta similitudinem Christi Capitis nostri. Ut enim docet S. P. Augustinus in Epist. ad Dicorum, & norunt Theologi omnes, ex visione beatifica etiam in corpora Sanctorum gloria immortalitatis splendorisque redundat. Prior responsio etiam quorundam Sectariorum sensu probatur, ut constat ex Criticis Sacris in hunc textum, præsertim ex Commentariis Hugonis Grotii.

Objecio 7. Præterea ita argutantur. Apocalypses vi. 9. haec occurserunt: *Vidi subtus altare animas imperfectorum propter verbum Dei:* & v. 10. *Clamabant voce magna dicentes: usquequo Domine, non judicas & non vindicas sanguinem no-*

strum de iis qui habitant in terra. Quis autem dixerit animas subtus altare positas & judicium ac vindictam postulantes sempiterna perfrui beatitudine?

Verum nil juvat Heterodoxos liber Apocalypsis, in quo cap. sequenti v. 15. dicitur hujusmodi animas stare ante thronum Dei; & hoc eodem loco, qui objectatur v. 11. additur, *Et datae sunt illis singulæ stolæ albae, & dictum est illis, ut requiescerent abhuc modicum tempus, &c.* Nonnulli vetustissimi Codices habent: *Kοι εδόθη αὐτοῖς ἐνέργεια σωμάτων.* Et data est illis singulis stola una, id est, ut Bernardus interpretatur, gloria animæ. Nomine igitur altaris intelligenda est humanitas Christi: & quia Sanctorum animæ nondum resumptis corporibus sunt infra conditionem gloriofi corporis Christi, ideo dicuntur esse subtus altare. Quod si ibidem clamant voce magna, non ergo dormiunt, neque veluti alto sopore pressæ jacent usque ad extremum judicium. Istud vero expetere dicuntur, & quia magnum habent resumendi corpora desiderium, & quia Divinæ voluntati conformes non solum charitate flagrant, sed etiam zelo justitiae. Ne valida videatur hereticorum argumentatio, pauca addam. Utitur Joannes juxta consuetudinem scripturarum rerum sensibilium exemplo. Cælum assimilari templo neminem latet, cum de caelesti Jerusalem eodem libro cap. xxii. 22. scriptum sit: *Dominus Deus omnipotens templum illius est:* & cap. xi. 19. *Et aperte est templum Dei in cælo.* Ita victimæ respondent Justis ac Martyribus, dicente Paulo ad Philipp. 2. 17. *In mortali supra sacrificium,* & 2. ad Timoth. iv. 6. *Ego enim jam delibor.* Ergo hunc arbitror habere sensum Apocalypsim. Quemadmodum victimarum sanguis ad limen fundebatur altaris, non extra, sed intra templum, ut in conspectu Sanctuarii Sacrificium præstitum exhiberetur; ita mactata pro Christo animæ ad ejus pedes procumbunt non extra cardines cæli, sed intra; habentes testimonium Dei, & characterem martyrii sui, quod præstat Deo sacrificium laudis, & æquitatem poscit vindictæ.

Objecio 8. Insurgunt 8. In II. Machab. cap. xii. 16. *Habetur: Nisi enim eos qui cecide* Objecio 8. *rant resurrectos speraret, superfluum*

videretur & vanum orare pro mortuis. Ergo nisi sit Resurrectio, nullum defunctorum animæ habebunt levamen, nullam felicitatem.

Solutio. Resp. dist. consequens: non habebunt felicitatem, nisi sit resurrectio prima,

qua solvantur à peccatis, & donec consummatur dies saceruli regnent cum Christo, conc. Nisi sit resurrectio secunda, qua resumptis corporibus judicentur; sed distinguo, non habebunt felicitatem plenissimam, ac stolam duplice, concedo: felicitatem anima, ac stolam unam, nego. Resurrectionem quamfrequenter sumi pro migratione ad aeternam vitam, etiam Drusius in xx. Lucæ 36. & Glaesius Tract. de Syneduche generis ostenderunt. De qua resurrectione dixi in Resp. ad ult. præcedentis: & de ea Apost. i. ad Corinth. 15. *Miserabiliores sumus omnibus hominibus, si resurrectio non est.* Lucas cit. loco: *Fili sunt Dei, cum sint filii resurrectionis;* & Psal. 1. *Non resurgent impii in iudicio.* De hac igitur resurrectione, quæ est spei nostræ objectum, sermo fit in libro Machab., ubi consulto dictum est: *Nisi resurrecti speraret; Resurrectio namque corporalis potius creditur, quam speratur: neque de ea oramus pro mortuis; nec omnibus, qui surgent è monumentis, salubres sunt nostræ oblationes ac preces.*

17.
Objec^{tio} 9. Opp. 9. In pluribus Liturgiis Jacobi, Basili, Cyrilli, aliisque Græcorum ac Syrorum sunt supplicationes pro Sanctis, ut eos beata retributio comitetur, ut illis sacrificia profint ad gloriam, ut ipsorum animabus donetur requies. Similia recitavit olim Romana Ecclesia in Festa S. Leonis, ut habetur in Extravaganti de Celebrat. Missarum c. Cum Martiæ, & in Festa S. Marcelli, ut constat ex Sacramentario Gelasi. Plura etiamnum extant id genus in Missali Romano, ut in Secreta S. Leonis, quæ non fuit cum priore Oratione immutata. Quotidie etiam in Canone Missæ deprecamur, ut omnibus in Christo quiescentibus, & dormientibus in somno pacis detur locus lucis ac refrigerii. Non ergo gloria & beatitudine modo fruuntur, quamvis in pace dormiant, electi.

Solutio. Resp. in his, aliisque Liturgiis peti gloriam accidentalem, nempe maiorem in Ecclesia cultum, nominis exaltationem, rerum gestarum præconia, imitationemque virtutum. Est enim gloria, ut eam definit Augustinus, frequens de aliquo fama cum laude: & jure vocant Græci Δόξαν, quasi existimationem & opinionem, à δόξε, quod est, videor, puto. Hinc de manifestatione sui nominis ait Christus Joan. xvii. 5. *Clarifica me tu Pater.* Istam ergo claritatem, istam frequentem laudem, istam gloriam Martyribus deprecamur: immo & beatissimæ Trinitati dicimus:

Gloriatibi Trinitas, id est, Gloria laudis. Deprecamur & aliquando Sanctis requiem, dum indiscriminatum pro omnibus vita functis oramus, cum in horum complexu sint animæ Purgatorii. Clarissimum inter alia occurrit exemplum orationis Vilelmi Abbatis, qui pro Divo Parente Augustino, quem inter Celites venerabatur, & indiscriminatum pro illius genitoribus Patricio, & Monica ita precabatur: Memento, Domine, animæ famuli tui Patricii, & famulæ tuae Monice; & si quid pro Anima filii ipsorum Domini mei Augustini Confessoris tui mibi misero peccatori licet vel intimo cordis affectu desiderare. De qua PP. Ben. in notis ad lib. ix. Confess. Aug. cap. 13. Si vero etiam Sanctis precatur Ecclesia requiem, (quæ orationis forma jam pene exolevit) petit gloriam corporis, cuius resurrectionem animæ separata ita vehementer expectunt, ut non omnino quiescant: quod proximo capite declarabo.

Opp. 10. Hilarius Pictaviensis in Ps. 120. scribit *Iustorum animas in sinu* Objec^{tio} 10. *Abrabæ locari & nondum recipi in regno Dei, & in Ps. 130. Humanæ lex necessitatis est,* inquit, *ut sepultis corporibus univis ad inferos descendant.* Et Chrysostomus Hom. 39. in priorem Epistolam ad Corinth. *Sine carne, ait, anima admirandis illis bonis non fruetur.* Ergo dogma, quod propugnamus, Ecclesiæ Patribus adversatur.

Resp. nego consequentiam. Et quod spectat ad Hilarium, ipse aperte distinxit regnum Christi à regno Dei, illud in quo animæ permanent usque ad saceruli consummationem; istud vero in quo mors omnino perimitur, quod fieri per gloriosam resurrectionem, & corporum claritatem. At gloriam & visionem Dei a Regno Christi nequaquam sejungit, neque finum Abrahæ separat à superna Jerusalem: sed in Psalm. 65. *Martyres, inquit, in cœlestis domicilio habitaculum introierunt.* Commentario in Psalm. 130. loqui Hilarium de Sanctis veteris Testamenti arbitratur Juenin; sed alii melius respondent, Hilarium existimasse, quod quisquis moritur, exemplo Christi debet ad inferos descendere, & ea loca lustrare, quæ Christus consummationem veri hominis non recusans dignatus est visitare. Quod & docuit lib. de Anima cap. lv. Tertullianus. At illic animas detineri Hilarius non creditit, sed aperte affirmavit in Psalmum 141. *Transire in cœlestem Hierusalem, in terram viventium, in Paradisi incolatum, in regnum hereditatis.*

Ad

18.

Solutio.

Ad auctoritatem vero Chrysostomi, constat illum negare gloriam animarum in hypothesi quod corpora non resurgent, non quia sine corpore Anima coronari non possit; sed, quia si una pars aeterna mercede frustretur, consequenter incoronata jacebit etiam altera: quo sensu ait Apostolus 1. ad Corinth. xv. *Nam si mortui non resurgent, vana est fides nostra.* Lege in hunc locum Apostoli Theophilactum, & de mente Chrysostomi vide Velloxillum in Advert. Sixtum Senensem in vi. Biblioth. an. 264. Petavium lib. vii. cap. xiii. num. iv. & Estium in iv. sent. dist. 45. §. 6. &c.

19.
Objec^{tio} ul-
tra.
Opp. ultimo: Anima sine corpore non
meretur; Ergo sine corpore non coro-
natur.

Resp. nego ant. quippe non omnia bona opera excentur per corpus, sed plura sola animi cogitatione, & voluntate. Præterea anima meriti causa princeps est, & corpus instrumentalis. Ad hæc, anima separata à corpore felicitatis capax est; corpus anima expers, nequam. Rursus: necesse est, ut corpus in pulvrem comminutum putrescat, & in eo culpæ originalis poena impleatur; quemadmodum eamdem poenam experta est anima in ergastulo carnis. Quæ objiciuntur de Animabus veterum Patriarcharum, & de ipso Christo, qui statim post mortem non ascendit in cœlum; quum illis expectandus esset Redemptoris adventus, is vero pro Fidei confirmatione aliquandiu in terris fuerit comoratus, non opus est, contra prætervos ac repugnantes minutissime repellamus.

C A P U T X.

Quid senserint Ambrosius, Augustinus, ac Bernardus de præsenti Animarum Sanctarum statu?

S U M M A R I U M.

- 1. 2. Duo notanda pro genuino horum Patrum sensu capessendo.
- 3. Catholico dogmati de animarum beatitudine non adversatur S. Ambrosius.
- 4. 5. 6. 7. Solvuntur objectiones ex D. Ambroso desumptæ.
- 8. 9. Quod S. Augustinus fluctuat de secretis receptaculis animarum, est summæ ejus perspicacitatis indicium.
- 10. Verumtamen de gloria, & felicitate earum non dubitat.
- 11. 12. Solvuntur objectiones.
- 13. Immerito carpitur à Durando S. Bernardus; nam neque is à catholico recedit dogmate.
- 14. Et seqq. Satisit objectionibus.

**Sententia
S. Ambro-
si, Augu-
stini, ac
Bernardi de
sanctorum
animarum
statu.**

IN tertia hujus controversiae parte pollicitus sum, me demonstraturum, quid fuerint opinati Ecclesia præclarissimi Patres Ambrosius, Augustinus, & Bernardus, quorum data opera superiori capite non memini, ut id exequerer diligentius. Ambrosius quidem in lib. de Bono mortis animarum memorat nescio quæ *promptuaria*, ubi novissimum putat eas expectare judicium. Quem librum scriptum, ut traditur anno 387., difficulter conciliari cum dogmate Catholico, si crude, & ad literam legatur, ait Tournely tom. I. pag. 293. Contra optimæ notæ, refertum sententiis utilibus & solidis, necnon ratiociniis certis, reique convenientissimis, inquit lib. 2. Bibl. Dupinius. At Augustinus olim & ante Episcopatum se Millenariis confensisse, fatetur lib. de civit. Dei cap. viii., ex qua tamen confessione apparet se priorem abiecisse sententiam. Commemorat tamen sacerdæpius animarum secreta receptacula, quæ ubi consistant, dubius huc, illucque

trahitur. Loquitur de iis in Ench. ad Laur. cap. 109. xi. de civitate Dei cap. 9. in xi. de Genes. ad lit. & alibi. De Bernardo ait Durandus haud recte Joannis Apocalypsin intelligentia assertum.

Duo notanda sunt pro genuino horum PP. sensu capessendo. Primum, quæ ^{I.} Notandum. questionem de statu animarum discrepare à quæst. de loco: unde Vives comment. in lib. xi. de civit. Dei cap. 9. *Non dubitat*, inquit, *de earum gloria etiam ante judicium, sed de loco gloriae.* Nam ubique possunt beatæ esse, cum ubique sit Deus, cuius fruitione sunt beatæ. Persusum equidem nobis est Beatorum animas in coelos recipi, quod jam constat ex Lugdunensi Concilio ii. in profess. Fidei, ex Trid. sess. 25., ex pluribus fidei formulis, ex Bullis Canonizationis Sanctorum, ex communibus Ecclesiæ precebus, ex universorum Fidelium sensu; sed nondum accedente tanto lumine, prudentissime dicebantur versari Justorum animæ in abditis receptaculis, propter